

IRAULTZA GARAIA XIX,. MENDEAN **UNITATE DIDAKTIKOA**

IRAKASLEENTZAKO AZALPENAK

IRAKASLEENTZAKO AZALPENAK

Publikoa:

DBH eta helduen Hezkuntza

Taldeak: Gehienez 30 pertsona.

Iraupena: Ordu 1 30'.

Prezioa: 2 € pertsonako.

Materiala:

- Lan-fitxa guk ematen dugu.
- Axota edo arkatza ikasleek ekarri behar dute. (Ez da beharrezkoa beste paperik, ez baldin bada ikastetxeak berak erabaki duela galdekari edo ariketa bereziren bat egitea, noski.)

Erreserbak:

Ez ahaztu aldez aurretik erreserba egitea
(Tel.: 943 88 99 00)!

Kontsultak eta informazioa:

ZUMALAKARREGI MUSEOA
Muxika egurastokia 6
20216 ORMAIZTEGI
(Gipuzkoa).
Tel.: 943 88 99 00
Faxa.: 943 88 01 38
mzumalakarregi@gipuzkoa.net
http://zm.gipuzkoakultura.net

Ordutegia:

Asteartetik ostiralera:
10:00 / 13:00 - 15:00 / 19:00.
Larunbat, igande eta jai
egunetan:
11:00 / 14:00 - 16:00 / 19:00

IBILBIDE DIDAKTIKOA

IRAULTZA GARAIA XIX. MENDEAN

Euskal Herrian Aintzin Erregimenetik Liberalismorako pasabidea luze, latz eta bortitza izan zen. Gertaerak, datak eta kontzeptuak (Frantziako Iraultza, Foruak, Karlistadak...) kontestu horretan ordenatu behar dira. Zumalakarregi anaien biografia azalpen historiko hauen abiapuntua da, ez helmuga.

Oharra: Ibilbide hau *Gerra eta Bakea* ibilbidearekin konbinagarria da.

EDUKIAK:

- *Bi mundu aurrez aurre*
- *Gerra, gerra eta gerra*
- *Zumalakarregitarak*
  - *Zumalakarregi familia*
- *Lehen Karlistaldia (1833-1839)*
  - *Arazo dinastikoa, gatazka politikoa bihurtu*
  - *Foruak*
  - *Armada sailak*
  - *Atzerritarren laguntza*
  - *"Bergarako ituna"*
- *Gerra arteko garaia (1839-1872)*
  - *Burdinolatik labe garaietara*
  - *1841: aduanak, Ebrotik Bidasoara*
  - *Industrializazioa*
  - *Trenbidea*
  - *Hirien zabalkuntzak*
- *Bigarren Karlistaldia (1872-1876)*
- *Bitxikeriak*
  - *Prentsa*
  - *XIX. mendeko protagonistak*
  - *Jokoak*
- *Industria Iraultza*
  - *Garraio-iraultza*
  - *Ormaiztegiko trenzubia*

HELBURUAK:

- Gaur egungo gizartea ulertzeko garai nagusia den XIX. mendeari buruzko ezaguera eskaini.
- Zumalakarregitar anaien bitartez garai bat, XIX. mendea, komunikatzea.
- Migel Antonio, jeneralaren anaia, politikoa liberala eta garaiko pertsonai garrantzitsua ezagutzera eman.
- XIX. mendeko euskal historiari buruzko zentzu kritikoa eta hausnarketa bultzatzea.
- Proposamen erakargarri, ludiko eta parte hartzaileen bidez garai batera gerturatzea.

PROZEDURAZKO EDUKINAK:

- **Talde-lana:** hiru, lau, bosnaka jarrita, ikasleek bilatu behar dute fitxetan egiten zaizkien galderen erantzuna. Haien artean galderak egin, datuak alderatu. Banaka joanda, ez dago erantzuna alderatzerik; denak batera eginda, praktikan batzuek erantzun eta besteek jarrera pasiboa har dezakete.
- **Informazioa** museoko idazki, objektu eta irudietan **bilatu** behar denez, testu juridiko-politikoek ez ezik bestelako lekukoek ere balore dokumentala dutela eta haietaz baliatzen ikasiko dute, bakoitzari dagokion garrantzia emanez.
- **Denboraren eta espazioaren zentzua lantzea.** Mapa, maketa, ardatz kronologiko, ikus-entzunezkoak, maleta didaktikoak bezalako baliabideei etekina ateratzen zaie.
- **Arazo historikoen bilakaera.** Gure kasuan Aintzin Erregimenetik Liberalismorako aldea zertan zen, prozesu horretan aldaketaren eragileak eta oztupoak zeintzuk ziren bereiztea, beti ere arazo funtsezkoak eta azalekoak ongi mailakatuta. Fitxak eskolan jasotako ezagutzak ordenatu eta sendotu nahi du, ikasleak hobeto barnera ditzan.
- **Anakronismoak** eta estrapolazioak saihestuta, gaurkoaz eta iraganaz gogoeta egitea bilatzen da galdera batzuetan.
- **Lantegiko ariketek** XIX.eko giroan murgil gaitzakete proposamen ludikoen bitartez.

JARRERAZKO EDUKINAK:

- **Zentzu kritikoa,** iragana eta oraina aztertzerakoan alderdikeriak eta sinplekeriak bazter utzita.
- **Jarrera ezkorra** bortizkeriaren aurrean.
- **Historiaren jakinmina** eta lanerako partaidetza aktiboa.
- **Emakumearen egoeraren** bilakaera historikoaren kezka, eta emakumeen edo bestelako kolektiboen diskriminazioaren kontrako jarrera.
- **1864ko trenzubia** bertan ikusteak informazioa baino gehiago historia eta honen lekuko den ondarearekiko errespetua bilatzen du.

BISITALDIAREN NONDIK NORAKOAK:

- Sarrera txikia denez, komeni da **ARDURADUNA SARTZEA TALDEA BAINO LEHEN**, azken xehetasunak erosoago argitzeko.
- **GIDARIAK** museoaren ongietorria eta aurkezpena egin ondoren, **FITXAN LANDU BEHARREKO GAIARI EKINGO DIO**. Sarrera orokorra denen artean egingo da.
- **FITXA LANTZEKO** hirunaka, launaka, bosnaka, antolatuko diren **TALDEEK DAGOKIEN GALDERARI ERANTZUNGO DIOTE**. Erantzuna Museoan barrena aurkituko dute. Horrela, erakustareto guztiak deskubritzen dituzte, lasai, bakoitzak bere erritmoan eta gehien interesatzen zaionari erreparatuz, baina beti ere eskatutako informazioaren bila. Nahiz eta galdera bakarrari erantzun, aurretik helburu zehatz bat jarri izanak, eta erantzun hori non den ez dakitenez, erakustaretoen arteko ibilaldia ez da distrakzio hutsa izango. Izan ere, gidaria haien zalantzak argitzeko egongo da.
- Gero, **DENAK BERRIRO BILDU ETA GIDARIAREN LAGUNTZAZ GAIA BERRAZTERTUKO DA**. Taldetxoan emaitzak kontuan hartuta, denek borobilduko dute lehenago lortutako ikuspegi partziala.
- **GIDARIAK BISITALDIA** trenzubian jarraituko du. Bertan emango dira azalpenak eta trenaren zein zubiaren garrantzia nabarmenago geratuko da. Bisitaldiak hamabost minututakoak dira gutxigorabehera. Dena den, ibilbideak eta iraupenak taldearen beharretara egokitu daitezke.